

(1938 -)

ABDÜLKADİR ZEYBEK

1938'de Isparta'nın Sav Kasabası'nda doğdu. Halen Sav'da ikamet eden Abdülkadir Zeybek, Risale-i Nur'da adı geçen Sav kahramanlarından Hafız Mehmed Gül'ün kızı tarafından torunudur. Abdülkadir Ağabey, Üstad Bediüzzaman Hazretlerini gerek çocuk yaşlarında ve gerekse gençliğinde defalarca görmüştür. Henüz çocuk yaşlarından itibaren, senelerce Risaleleri yazarak istinsah etmiştir. Dedesi gibi kendisi de hafızdır. Sıkıntılar ve baskınlar içinde çok sayıda talebe ve hafız yetiştirerek, dedesinin "mübarek hafızlık unvanlarını daimileştirmiştir."

Abdülkadir Zeybek Ağabey'in, o dönemin yaşayan şahitlerinden birisi olduğunu bildiğimizden; dedesi, kendisi ve Sav hakkında hatıralar rica ettim. Bizi kırmadı. Halen hayatta olan 1920 doğumlu Sav'lı Hasan Kurt Ağabey'imizle beraber yardımcı oldular. Zaten Sav'da iki canlı tarih kaldı. Hazırladıkları hatıralarını, inci gibi bir Osmanlıca ile yazıp gönderdiler. Görüntülü kayıtlarını da aldık. Abdülkadir Ağabey Senirkent'te ikamet eden Ali İhsan Tola ile İslamköy'ünde yaşayan Hasan Ergünel ağabeylere de gidip, bize gönderdiği hatıraları tashih ettirmiştir. Tâ ki en küçük bir hata yapılmasın. Bu hayattaki dört Ağabey'imiz, hatıralarda bahsi geçen vefat etmiş ağabeylerimizi ve hâdiseleri yakından bilmektedirler.

Bu uzun ve yorucu çalışmanın sonucunda Isparta ve Sav kahramanları hakkında çok kıymetli bilgiler ve hatıralar elde ettik. Bunları bu kitaplarımız içinde, üç başlık halinde: "Abdülkadir Zeybek, Ali İhsan Tola, Hafız Mehmed Gül" olarak düzenledik. Kitap alfabetik sırayla düzenlenmiştir. Ancak bir istisna olarak, 'Abdülkadir Zeybek'ten hemen sonra, 'Hafız Mehmed Gül' maddesi okunsa belki daha istifadeli olabilir.

Abdülkadir Zeybek Anlatıyor

ATALARIMIZ SAV KÖYÜ'NE ÇOK 'SEYYİD' GETİRMİŞLER

Hayatım hep Sav'da geçti. Risale-i Nur'u Üstad'ın Kastamonu Hayatı sıralarında anlamaya başladım. Üstad hazretlerini Isparta'ya geldikten sonra, 1950'lili yıllarda gördüm. Dedemi ve Kastamonu Hayatından itibaren Sav'da yaşananları iyi hatırlarım. Barla Hayatı ve öncesini yaşamadım.

Babam Hüseyin Zeybek bu hizmete çok taraftardı, yalnız ilmi yoktu. Hafız Mehmed'in kızı olan Annem Hatice Gül (Zeybek) ise; hem ilmi vardı, hem de benim hizmetim aksamasın diye, yapmam gereken dünya işlerini bile üzerine almıştı. Mesela:

1960'dan sonra Hüsrev Efendi bana: "Sen hafız-ı Kur'ansın, çocukları okutacaksın" diye görev vermişti. Ondan sonra, Sav'da on beş sene boyunca talebe okutmuşumdur. Onlara Kur'an ve Risale-i Nur çalıştırdım. Yirmiye aşkın da hafız yetiştirdim. Bunlar evimde ve dersanede olurdu. Bazen baskına da uğradığımız oluyordu. Allah kabul etsin... Ben evin tek oğluydum. Kız kardeşlerimiz evlendi gittiler. Annem babam tarla işleriyle baş başa yalnız kaldılar. Annem bazen işlerden bun alıyor, sinirleniyordu. Yine bir gün böyle tarlada iken darlanıyor. "Gideyim şu oğlana bir kızayım, darlayım..." diye düşünüyor. Ben de evde talebeleri okutuyordum. Talebelerden kimisi Kur'an ezberliyor, kimi Risale ezberliyor, kimisi yazıyor, kimi namaz öğreniyor, içerisi sanki cennet bahçesi... Biz bu halde iken annem geliyor, bakıyor... "Eyvah! Ben ne yaptım, oğlumun hizmetini bozacağım..." deyip dönüp gidiyor. Annem nur hizmetleri için böyle fedakâr bir insandı.

Sav isminin nereden geldiğini bilmiyorum. Resûlullah'a salat ve selamı akla getiriyor. Üstad buraya "Sava Karyesi" de derdi. Buralarda eskiden Rumlar vardı. Isparta'da da çoktu. O zamandan mı kaldı bilmiyorum. Hükümet her yerin adını değiştirdi buraya dokunmadılar. Isparta halkı ta Osmanlı

öncelerinden beri çok dindarmış. Hacca gittiklerinde; memleketimizde Seyyid sülalesi yaşasın diye, Hicazdan Seyyid olan çocuklardan çok getirmişler buralara. Sav isminin bununla bir alakası var mı bilmiyorum. Yalnız Atalarımız bu bölgeye ve Sav Köyü'ne çok Seyyid getirmişler.

HATIRALARI TAM KAVRAYABİLMEK İÇİN

Anlatacağım hatıraları tam kavrayabilmek için, o günkü, yani 1950'den önceki şartları iyi bilmek lazım. Onun için O zamanki imkânsızlıkları biraz hatırlatayım önce:

O tarihlerde hiçbir dini faaliyete izin verilmiyordu, hatta ezan okumak bile yasaktı. Manen böyle olduğu gibi maddeten de durum aynıydı. Devlet-millet fakir, para yok, yollar yok, bugünkü teknoloji hiç yok. Her şey el marifeti ve insan gücü ile yapılıyor. Vasıtalar ise; at, öküz, at ve öküz arabalarıydı. Kıtık ve yoksulluk had safhada. Yollar çamur içinde, gece karanlık, elektrik yok, asfalt yok. Dersler ve hizmetler için gelip gitmek bin türlü müşkülât içinde. Gaz lambaları var. Fakat piyasada gaz yok. Gazyağı muhtarlığa geliyor, dağıtım oradan yapılıyor, verilen miktar yetmiyordu. Devlet açacağı yolları bile askerliğini yapmış olan vatandaşlara yaptırıyordu. O zaman belli bir yaşa kadar olanlara 'yol vergisi' vardı. Para bulamayanlar ise bedenlen çalışıp ödemekle mükellef idiler bu vergiyi. Netice olarak, devlet ile vatandaş arasında güvensizlik sürüp gidiyordu.

O günkü sıkıntılara bir numune olarak Sav'da yaşadığımız ve çok iyi hatırladığım bir ahvali anlatayım önce: 1943-44 yıllarında köyümüzde en önemli ihtiyaç okuldu. Bir okul yapılıp çocukların okutulması lazımdı. Bunun için, Sav'ın dışına bugünkü taşınmalı sistem gibi bir büyük okul düşünülmüş, yapımı ustaya verilmişti. Yapımına başlandı, ama para yok, malzeme yok. İnşaat taşları, kumları, angarya suretinde insanların ellerinde ve hayvanların sırtlarında toplanıyordu. Kireç ihtiyacı taş ocağı açılarak karşılanıyor, kireç yapılıyordu. Kirecin pişmesi için kadınlar sırtlarında dağlardan çalılar getiriyordu. Fakat bu angarya sadece gariban vatandaşa yaptırılıyor, idarecilerin koltuğuna saklanarak bu angarya işlerden kurtulanlar oluyordu. Onların yüzünden diğer çalışan vatandaşların şevkleri kırılıyordu. "Ben şu ana kadar çalıştım, çalışmayanlar var onları götürün" diye itirazlar başladı mı, jandarmalar zoruyla angaryalara devam ettiriliyordu.

Böyle sıkıntılar içinde nihayet okul bitti. Fakat okulun hem köy dışına yapılmasından, hem de dindar milletin idareye olan güvensizliğinden dolayı, ancak on çocuktan birisi gidebildi bu okula. Ta ki 1950'den sonra köye de okul yapılıp gerektiğinde ezan okuyabilen, namaz da kılabilen öğretmenler tayin edilinceye kadar bu böyle devam etti. 1950'den sonra, vatandaş çocuğunu okula göndermeye, halk ve devlet birbiriyle kaynaşıp, barışmaya başladı.

İşte böyle sıkıntılı ve yoksulluk döneminde Sav'da Nurlara hizmet başlamıştır. Bu yokluklar ve meşakkatler içinde Sav Köyü'nde halkın hemen hepsi, eli kalem tutan herkes, Erkek-kadın, genç-ihthiyar herkes Risale-i Nur'u yazıp okuyordu. Fakat bir taraftan da taharri ve arama ve baskınlar yapıyordu her an.

ÜSTAD SAV'I NEDEN ÇOK SEVİYORDU?

Hazreti Üstad'ın Sav'ı sevmesi ise, bin kalemle yazıya herkesin iştirak etmesinin yanında; Sav'lıların müzevirlik yani ispiyonculuk yapmayıp, münafıkane davranmayıp, hizmetlere hiç engel çıkarmamalarındandır. Sav'lıların en avamı, en cahili bile, hizmetlere yanaşmasa da, hiçbir zaman hizmet edenleri rahatsız edici bir harekette bulunmamıştır.

Bu sebeple Üstad Sav'ın avam cahil, ihtiyar ve genç hepsine sürekli dua etmiştir. Teksir makinesi İbrahim Gül'ün evinde on seneden fazla çalıştı. Hem de en sıkı dönemdi.. O makine çalışırken köyümüzün elemanları yetmezdi. O sebeple Tâhirî Mutlu, Ali İhsan Tola gibi Ağabey'ler senelerce burada durdular. Bunlara: "Yahu siz kimsiniz? Burada ne yapıyorsunuz? Ne işiniz var Sav'da?" diyen olmazdı. Yani köyümüzde teksir makinesinin bulunduğu, teksir yapıldığı herkes tarafından bilindiği halde, hiç kimse ispiyonculuk yapmazdı. Üstad'ımız bundan dolayı; Sav'ın avamına, havassına; ihtiyarına, gencine; emvatına ahyasına; taşına, toprağına dualarda bulunurdu.

Sav Köyü'nde iki hoca ve bir hacıdan başka herkesin evinde Risale-i Nur yazılmıştır. Bu hususta mektup da var zaten. Evet o zaman ilmi enaniyetten o kişiler alakalanmadı ise de, şimdi onların torunlarından hizmete kucak açan çocukları vardır. Hatta evini dersane yapanlar da var. Allah kendilerinden razı olsun, bunların hizmetleri inşallah o sözü çoktan telafi etmiştir.

ÜSTAD'DAN GELEN MEKTUPLAR OKUNUNCA KÖYLÜLER AĞLARDI

Üstad Hazretleri Kastamonu'da iken Sav'a mektupları gelirdi. Onları okuyup dinleyenlerin aralarında bulunurdum. Herkes Üstad'ın mektuplarını pür dikkat, heyecanla dinlerdi, ağlayanlar

olurdu büyüklerimizden. Mektup bir mahallede okunur, öbür mahallelere götürülür, oralarda da okunurdu. Tüm cemaatin haberi olurdu.

Ben o zaman çocuktum, gördüklerimi anlatıyorum. Üstad'ın Barla Hayatını fazla hatırlayamam, ama Kastamonu hayatını çok iyi hatırlıyorum.

Daha sonraları da Üstad'ımızın ve yanında bulunan genç delikanlı talebelere Zübeyir, Ceylan, Bayram, Sungur vs... müdafaalarını okuyup duyduğumuz zaman çok haz duyup heyecanlanıyorduk, ağlıyorduk.

(Soldan sağa) Hasan Kurt, Ömer Özcan, Abdülkadir Zeybek:
Sav'da Hazret-i Üstad zamanından kalan, çok kıymetli iki canlı tarih.
Hasan Kurt Ağabey'in evinin bahçesi...

Üstad'tan gelen mektuplar Kastamonu'dan Isparta'ya, oradan da Sav'a gelirdi. Sav'da çoğaltılırdı. Şimdi fotokopilerle, baskılarla oyuncak haline gelen bu iş o zaman çok zahmetli idi. Hepsini el yazısı ile yazılırdı. İcabında bir mektup için üç-beş saat, hatta bir iki gün uğraşılırdı. Köylünün hepsinin de iş gücü sahibi olduğunu düşünün.

Bu mektuplar, aynen şimdi Türkiye'de olan biten nasıl duyuruluyorsa, o zaman da, Risale-i Nur'la alakadar olanlara gönderilirdi. Yanlış hatırlamıyorsam o zaman Türkiye'nin muhtelif yerlerinden elli kadar adres vardı. Yani Risale-i Nur'la alakalı işlerden haberleşen elli merkezî yer... İşte o mektuplar veya risaleler Sav'da yazılır, Isparta'ya götürülürdü. Hüsrev Efendi o mektupları gözden geçirir. Önce okunamayacak olanların, eksik ve hatalarını düzeltir. Sonra onları zarflara koyardı.

Tahliye postaları vardı, hizmet yerlerine uğrayanlar. Onlar vasıtasıyla gerekli yerlere; çevre köylere elden, uzaklar için postanelere dağıtırlardı. Yalnız hep aynı postaneden değil de, belli bir düzen içerisinde çevre postanelerden de gönderilirdi. İşte bu fahri postalar her gün uğrarlar; "Ağabey gidecek bir şey var mı?" diye sorarlardı. Çünkü yazıcılar sokaklarda falan dolaşmazlardı. Mektuplar belli etmeden postanelere verilirdi. Eğer bir mektup, nur talebelerine ait olduğu anlaşılırsa, hemen el konulur, açılır, okunurdu. Kim tarafından yazılmışsa, hemen mahkemeye sevk edilirdi. Onun için mektupların duyulmadan, bilinmeden gönderilmesi lazımdır. Bu şekilde mektup risaleler on beş-yirmi günde, en geç bir ay içerisinde o adreslere ulaşırdı.

İşte Risale-i Nur, dönemin siyasetçilerinin, "biz bu işi durdurduk" dedikleri bir devirde böyle inkişaf etmiştir. Onun için Üstad'ımız Sav'a, çok ama çok dua etmişlerdir.

Bu hizmet aşkı Sav Köyü'nde olduğu gibi Isparta'nın diğer merkez köylerinde de bulunuyordu. Kuleönü, Büyükacılar, Küçükacılar, Çobanisa, Dariören, İslamköyü, Atabey. Atabey'de Tâhirî Mutlu, Kuleönünde Sarıbüçak Mustafa ve kardeşi Büyük Ruhlu Küçük Ali ve Hafız Mustafa... Bedre'de Santral Sabri... Eğirdir'de Çilingir Ali... Isparta merkezde Hüsrev Efendi, Urgancı Hilmi, Boyacı Rüşdü... Bunların hepsi bir bütün halinde hizmet verirlerdi. Çevre köylere hizmet için ziyaret ederlerdi.

ÜSTAD'A BİR MEKTUP GÖTÜRDÜM

Hazreti Üstad 1950'lerde Isparta'daki evlerinde iken kendisine bir mektup götürme şansım olmuştu. Üstad Hazretleri evinin avlusuna inmiş, bir yere gitmek üzere idi. Ayaküstü mektubu eline verdim ve mübarek ellerini öptüm, bana dualarda bulundu. Daha sonra Sav'a geldiğinde ve yollarda taksi ile geçerken rastladıkça görüyorduk.

Hazret-i Üstad Isparta'ya ikamet etmek için yeni geldiği sıralarda, Cuma günleri namaz için camilere çıkardı. Fakat hangi camide kılacağı bilinmezdi. Değişik camilere giderdi. Isparta halkı hiç görmediği Bediüzzaman'ı görebilmek için hangi camiye gidecek diye merakla takip ederlerdi. Ve hangi camiye giderse cemaat yollara kadar taşar, gayet hoş bir ortam içinde namaz kılınırdı. Namazdan sonra cemaat iki tarafı boşaltarak yolu açarlardı. Hazret-i Üstad da her iki taraftaki cemaati iki eliyle selamlayarak giderdi. Taksiler konvoy halinde bekler, şoförler “Bediüzzaman benim arabaya binse” diye merakla beklerlerdi. Üstad iyi kötü seçmeden mütevazı bir taksiye binip evine giderdi.

Hazret-i Üstad'ın bu mütevazı halini çekemeyen ve siyasete mal edip kargaşa çıkarmak isteyen bir gazeteci, bir Cuma günü Isparta'ya geliyor. Hazret-i Üstad da o Cuma günü talebelerine: “Ben hastayım, kim gelirse gelsin sakın ziyarete almayın” diye tembih ediyor. Gazeteci bir o camiye koşuyor, bir ötekine... Fakat Bediüzzaman'ı bulamıyor. Sonra Üstad'ın evine geliyor. Talebeleri: “Üstad hasta, kimseyi kabul etmiyor” deyince dönüp gidiyor. Üstad bu sebeple cumalara çıkmaz olmuştu. Çünkü Üstad'ımız hem daima şaşaaadan kaçır, hem de emniyeti düşünürdü. Hem malum Üstad Hazretleri Şafî'dir.

ÜSTAD HAZRETLERİ'NİN SAV KÖYÜ'NE ZİYARETLERİ

Üstad Hazretleri Sav'da geceleyerek hiç ikamet etmemiştir. Ancak Isparta'da ikamet ettiği 1953'den sonra, defalarca ziyarette bulunmuştur Sav'a. Fakat bazen yolda bir Sav'lı görse onunla selam gönderip:

“Ben Sav'a ziyarete geliyordum, size vekâlet veriyorum, köyünüze benim selamımı götürün, bana da dua etsinler” diyerek yoldan döndükleri de vakidir. Köye ziyarete geldiğinde köyün meydanlığına kadar gelirdi. Fakat erkek kadın hemen toplaşır, elini öpeceğiz diye izdiham olurdu. Üstad bundan rahatsız olurdu.

Bir defasında, o korkulu zamanda evinde teksir makinesini bulunduran amcam, daha doğrusu büyük amcaoğlu İbrahim Gül hastaydı. Üstad onu ziyarete gelmiştir.

Başka bir zaman da hususan Mustafa Gül amcamı ziyarete gelmiştir. Mustafa Gül amcamın bir trafik hadisesinden ayağında çarpılma olmuştu ve ayağı şişmişti, yürüyemiyordu. Üstad manen haberdar oluyor, köyün meydanlığına kadar geliyor ve Mustafa Gül amcamı çağırıyor. Gül amca yürüyemediğinden bir merkeple meydana geliyor. Hazreti Üstad da ona dualar ederek teselli ediyor ve köyden ayrılıyor.

Bir keresinde de Marangoz Ahmed'in kabrini ziyaret etmeye, birkaç talebesiyle beraber geliyor. Kabrin başında Süre-i Amme ve birkaç kısa süre okutup, duasını kendisi yaparak ayrılıyor.

Hazreti Üstad Sav ziyaretlerinde hiçbir kimsenin evine çıkmamıştır. Sadece Hacı Hafız Mehmed'in torunu Hafız Ahmed Avşar'ın evine bir defacık çıkmıştır. Onun da sebebi, Ahmed Avşar: “Üstad'ım evimin üst katını dersane yaptım” demesiyledir. Dersaneye hürmeten Ahmed Avşar'ın evine çıkıyor, on beş dakikalık bir süre içinde Risale-i Nur okutuyor, dinliyor ve sonra ayrılıyor.

SİNOPLU HASAN ATIF EGEMEN'İN SAV'DA KALMASI

1943'lü yıllarda Sinoplu Hasan Atif Egemen, Sav'da Hasan Can'ın evinde sekiz ay kalmıştır. Hiç dışarı çıkmadan devamlı olarak Nur Risalelerini yazmakla meşguldü. Hasan Can ise, Denizli Mahkemesi'nde Üstad'la beraber kelepçelenen ağabeyimizdi. Çok yaşlı idi. Yolda mahkemeye giderken, adeta Üstad'ın sırtında, Üstad'a dayanarak gidiyor... Üstad onu taşıyor... Hasan Can doksan yaşına kadar yaşayan bir ağabeyimizdi. Evi ise Sav'ın en üst kısmında idi...

Hasan Atif'in Sav'a gelmesinin sebebi ise: Sinop'ta hizmet edememiş, çevresindeki sert mizaçlı insanlardan sıkılmış. Bunun üzerine Kastamonu'da bulunan Hazreti Üstad'ı ziyarete gidiyor. Üstad ona: “Seni Sinap'a göndereyim” diyor. “Üstad beni tekrar Sinop'a mı gönderecek” diye bir hal almış onda. Sonunda Hazreti Üstad: “Isparta'ya git, Hüsrev sana bir yer ayarlasın” diyor.

Hasan Atif Isparta'ya geliyor. Hüsrev Efendi de onu, Sav'a, Hasan Can'ın evinde kalmak üzere gönderiyor. Hasan Can, Hasan Atif'i evinin alt katına yerleştiriyor. Ve orada hemen yazıya yazarak hizmete başlıyor. Sekiz ay burada kaldı. Gayet okunaklı ve çok güzel Osmanlıca hattı vardı. Geldikten birkaç gün sonra Hasan Can: “Gel seni bahçelerimizi gezdireyim, canın sıkılmasın” diyor. Köyün üst kısımlarındaki bahçelere ve orada bulunan Sinap'a çıkıyor. Orada “Sinap” isminde bir yatır evliyaulah vardır. Hatta orada kuduz hastalığına iyi geldiğine inanılan şifalı bir su da vardır. Hasan Atif, Sav'daki Sinap'a çıkınca Üstad'ın kendisine latif ifadesini hatırlıyor, tebessüm ediyor. Zira ‘Sinop’ ve ‘Sinap’ bir harf ile birbirinden ayrılıyordu. Bilahare Denizli Aydın arasında bulunan Sultanhisar'da ömrünü tamamlamıştır.

Hasan Atif, bizim Sav'da sekiz ay kalıp ayrıldıktan sonra, Denizli Homa'ya taşınır. Her nasılsa bir yanlışlıkla, bir karakol başçavuşunun sinsi hareket etmesiyle bir fitne başlar orada. O başçavuş: "Ben çok aşığım..." diyerek Hasan Atif rahmetliyi yumuşatmış ve Beşinci Şuâ'yı ondan almış. O da hemen doğru karakola ve savcıya şikâyetinde bulunmuş. İşte 1943 Denizli mahkemesi böyle başlar.

Hasan Atif Sav'da kaldığı için burayı çok incelediler. Denizli Mahkemesi sırasında bütün Sav'ı aradılar taradılar. Dedem Hafız Mehmed o zaman erken tedbir almıştı. Dedemin evi o kadar sıkı aranıyor ki, yüklük dediğimiz yerleri bile boşalttırdı, lamba yaktırdı her tarafı, karanlık yerleri de arıyorlar. Tedbir alındığı halde buradan sekiz kişi gitmiştir Denizli'ye. Sav Köyü'nden Denizli Mahkemesi'ne gidenler şunlardır: Hasan Can –o zaman yaşı seksenin üzerindedir-, Savlı Ahmed, Ali Gül, Salih Yıldız, Mustafa Yıldız, Hüseyin Beşli, Mehmed Soylu ve oğlu Ahmed Soylu. O sıkılığa rağmen her akşam dersler yapılır, hizmetler ihmal edilmezdi. Hacı Hafız Mehmed Avşar'ın evine de çok kere baskına geldiler. Fakat onun evinin iki kapısı vardı. Nöbetçi bırakılırdı. Baskın anında bahçe tarafındaki kapıdan halk boşalıverirdi. Bunlar çok olurdu o zamanlarda. Size yaşanan bizim de müşahede ettiğimiz bazı hadiselerden bahsedeyim:

HİZMETLE ALAKALI EN KÜÇÜK İHMAL YAŞANMAZDI

1946'larda çok sıkı takibat ve baskınlar devri olmasına rağmen hizmetle alakalı en ufak bir ihmal yaşanmazdı. Bir yere ulaştırılacak bir eser, yapılması gereken bir hizmet hiçbir tekâsül gösterilmeden yerine getirilirdi.

Hazreti Üstad Emirdağ'ından Isparta'ya haber gönderiyor. "Elli kadar Zülfikar Mecmuası Emirdağ'ına gönderiniz." Hüsrev Efendi hemen halen hayatta olan Sav'lı Hasan Kurt Ağabey'imizi çağırıyor. Sırtına götürebileceği kadar bir çuvalla kitapları yüklüyor. Hasan Ağabey dağlardan, derelerden, patika yollardan giderek otuz beş kilometrelik yolu, ana yola da uğramadan yaya olarak geçip vazifesini yapıyor. Kitapları Eğridir'deki Ali Çilingir'e teslim ediyor. O da Emirdağ'ına gönderiyor.

Aynı zamanda Hasan Feyzi'nin yazmış olduğu Risale-i Nur hakkındaki bir manzumenin on kadarını Hüsrev Efendi, Hasan Kurt Ağabey'imize teslim ediyor. "Eğridir'den dönüşte Barla, Bedre, Atabey, Kuleönü'ne uğrayarak bunları dağıt" diye veriyor. Hasan Ağabey'imiz Eğridir'de Çilingir Ali Efendiye, Barla'da Sıddık Süleyman'a, Bedre'de Santral Sabri'ye, Atabey'de Tahiri Mutlu'ya, Kuleönünde ise Büyük ruhlu Küçük Ali Efendi'ye teslim ediyor. Üstad bu manzumeler için: "Ben dua makamında okuyorum, çünkü o manzumeler ilhamla yazılmış, sizler de dua makamında okuyunuz" buyurmuş.

Hüsrev Efendi'nin ihlâs ve rıza-i İlahî noktasında hizmeti çok sebkât etmiştir. Hazreti Üstad'la beraber Eskişehir, Denizli, Afyon; Isparta hapishanelerinde bulunmuştur. Bilhassa Isparta Hapishanesi'nde defalarca yatmıştır. 1971 sıkıyönetim döneminde otuz beş talebeyle birlikte tekrar Eskişehir Hapishanesi'nde yatmıştır. Yaşlılık ve hastalık raporu alınarak tahliye edilmiş, sonra çıkan af kanunu ile davası düşmüştür.

HÜSREV VE TAHİRÎ AĞABEY'LERİN ŞAŞIRTAN İFADELERİ

Teksir makinesiyle alakalı enteresan bir hatıra:

Hüsrev Efendi'nin kalemiyle yazılmış, teksir edilmiş bir eser savcılığa intikal ettirilmiş. Hüsrev Efendi savcılığa ifadeye çağrılıyor. "Sen mi yazdın bunu?" "Evet, ben yazdım" diyor. Sonra soruyorlar ve cevap veriyor, "Kim yardım ediyor?" "Atabeyli Tâhirî Mutlu." "Makine nerede?" "Tâhirî Mutlu'nun evinde." Mahkeme açılmaya devam ediyor. Bu arada Hüsrev Efendi Sav'a acele haber gönderiyor. "Sav'da bulunan teksir makinesini hemen Atabeyli Tâhirî Mutlu'nun evine bırakınız" diye. Hemen o gece makine Sav'dan alınıp bir hayvanın sırtına yükletilerek otuz kilometre mesafede bulunan Atabey'deki Tâhirî Mutlu'nun evine bırakılıyor. Elbette ertesi günü Tâhirî Mutlu'nun evine taharri düzenleniyor ve makine oradan müsadere ediliyor. Mahkeme Tâhirî Mutlu ile Hüsrev Efendi'yi celp ediyor. "Bu eserleri siz mi teksir ediyorsunuz?" "Evet!" "Parayı nereden buluyorsunuz?" "Kendi paramızla kâğıt mürekkep alıyoruz, teksir ediyoruz eserleri, kâğıt mürekkep bedeline dağıtıyoruz, onunla tekrar kâğıt mürekkep alıp devam ediyoruz." Savcı ve hâkim birbirine bakıyorlar. "Hayatımızda bu kadar rahat bir şekilde suçlarını itiraf eden böyle sanık görmedik" diyerek hayretler içinde kahyorlar.

HİZMETTE İNAYET VARDI

Bu hizmetin bir inayet altında olduğunu gösteren bir hatıra:

Bir torba dolusu risale, Sav'da Ali Gül amcama tashih etmesi için veriliyor. Ali Gül onları tashih ediyor. Ve kendi ellerimle Üstad Hazretleri'ne teslim edeyim düşüncesiyle tedbirsizce bir torbaya

doldurup Isparta'ya Üstad'ımızın evine geliyor. O günlerde Üstad'ımızın evinin karşısına gelen gideni devamlı gözetleyen polis var. Polis hemen Ali Gül'ün elinden tutuyor, 'burada ne işin var' diyerek karakola götürüyor. Torba da omzunda asılı... Ama kapıdan girerken Ali Gül torbayı karakolun kapısının dışına bırakıyor. Kendisini sorgulayacak hâkimin karşısına çıkarılıyor. Komiser "niçin geldin buraya?" diye soruyor. Amcam Ali Gül, birkaç kelime ile kısaca dolaylı bir şeyler beyan ediyor. Ve Komiser "bir daha oraya gitme" deyip, Amcam Ali Gül'ü salveriyor. Böylece Amcam çıkarken torbasını tekrar omzuna alır ve çıkar gider. Torbaya bakmak akıllarına bile gelmiyor, böylece bir torba dolusu Risale-i Nur müsadere den kurtulmuş oluyor.

ACİP BİR HADİSE

Kuleönlü Sarıbıçak Mustafa vardı. Küçük Ali Ağabey'imizin ağabeyidir. Risalelerde Barla Lâhikası'nda, İhtiyarlar Risalesi'nde ismi geçer. Çok gayretli bir ağabeyimizdi. Yalnız o biraz meczuptu, fakat keşfi de açık birisiydi. Devamlı dolaşır, dersler yapardı. Halk sohbetine doyamaz, insanlar derslerinden kalkamazdı.

O zatta bir hassasiyet vardı, tıpkı Üstad gibi. Risale-i Nur'a bir hücum oldu mu hasta oluyordu. Sene 1945'ler olsa gerek. Bir gün Sav'a geliyor ve bir eve misafir oluyor. İkinci vaktine kadar orada ders yapıyor. Ders bitiyor, ikinci namazını kılmak için kalkıyorlar. Sünneti kıyorlar, o imam olmaya geçiyor. Fakat birden, 'pat!' diye yere düşüyor. Halk: "Hocam çok mu rahatsızsınız?" derken: "Hemen burayı terk edin! Çabuk burayı terk edin! Baskın geliyor!" diye bağıyor. "Benim koluma biriniz girsin, beni şu büyük tepeye çıkarın" diyor. Benim bu hatırayı dinlediğim Hasan Çavuş -ki, halen Sav'da hayattadır, bu hatırayı o yazmıştır- koluna giriyor ve onu tepeye bırakıyor. Hakikaten az sonra baskına geliyorlar, evi didik didik aramaya başlıyorlar. İşte o günler böyle idi.

BAZI TALEBELERDE KEŞF VE KERAMETLER AÇILMIŞTI

O zamanda bazı talebelerde keşif ve kerametler açılmıştı. Çobanisa Köyü'nden Ahmed isminde bir talebe vardı. Ben bu hadiseyi bizzat kendisinden dinledim. Ahmed Efendi bir akşam toplu bir sohbet ve zikir esnasında gözünü bir noktaya dikiyor, bir zaman bakıyor. Hiçbir kimseye bir şey söylemiyor. Ders bitiyor ve herkes evine gidiyor. Sabahleyin yanına bir arkadaşımı çağırıyor "Isparta'ya gideceğiz" diyor ve gidiyorlar. Isparta'nın Karaağaç Mahallesi'ne varıyorlar.

Orada, başlıyor akşam gördüklerini takip etmeye. Yani bir noktaya baktığında gördüklerini, omzunda bir çuval kitap olan birisi o yolları yürümüş. İşte şuradan geçti, şu sokaktan çıktı, şu duvardan atladi, şu bahçeye girdi, şuraya gömdü" diyor. Bahçenin sahibi de bahçesinde imiş. "Amca küreyin varsa şurayı eşelim" diyor. İçi kitap dolu çuvalı çıkarıyorlar. O çuvalı oraya gömen kimse babasından kalan kitapları korkusundan oraya gömmüş. Çünkü o dönemlerde, Risale-i Nur hatta Kur'an-ı Kerim dahi araştırılıp soruşturuluyordu. Ben bu hadiseyi, keşfi gören Ahmed Efendi'den bizzat dinledim.

EŞKIYA "KORUK EFE" NUR TALEBESİ OLUYOR

Hazreti Üstad Barla'da iken, Çobanisa Köyü'nde yaşayan Koruk Efe isminde çok meşhur bir eşkiya vardı ki, bu hatırayı bizzat kendi ağzından dinledim.

Bu adam eşkiyalıktan temin ettiği bir atı Barlalılara veresiye satmış. Bilahare atın parasını almak üzere Barla'ya gidiyor. Fakat atı sattığı adam tarlalara gitmiş. Onu beklerken Barla sokaklarında Barla insanlarıyla sohbet etmeye başlamış. Birden, dağ gezisinden dönen Hazreti Üstad'ı, üstünde siyah cüppe ve beyaz sarıkla evine girdiğini görüyor. Koruk Efe "bu kimdir?" diye soruyor. Barlalılar: "Şarktan gelme çok değerli bir âlimdir" diyorlar. Koruk Efe'nin âlimlerle bir işi yok aslında. Aklına takılan, "bu adam şarklı olduğuna göre, belki yanında antika silah veya kasatura gibi şeyler vardır" diye düşünüyor. Ve Hazreti Üstad'ın evine çıkıyor, kapısını çalıyor. Üstad kapıyı açıyor, "buyurun" diyor.

"Hocam sizin şarklı olduğunuzu duydum, ben antika meraklısıyım, tabanca kasatura gibi bir şeyin varsa alıvereyim" diyor. Hazreti Üstad onun yüzüne bakarak, sana "Yâ Bâki, Entel Bâki" vereyim diyor. Cahil eşkiya bu ne demek diye düşünürken, Üstad o mübarek esmanın tefsirini yapıyor. "Seni, beni ve bütün âlemleri yaratan Hâlık'ımın dostluğunu vereyim" diyor. Koruk Efe o güne kadar böyle bir hitaba muhatap olmadığından kendine bir heyecan basıyor. Kriz gelip yere düşüyor. Bir müddet baygın kaldıktan sonra gözlerini açıyor. Hazreti Üstad yerinden kalkıyor, tavana astığı enva-i çeşit üzümlerden bir çingil koparıp birer birer tanelerini ağzına veriyor. Sonra kolundan tutup kaldırıyor. "Haydi, ben sana müsaade ediyorum, o atın parasını alma. 'Yâ Bâki, Entel Bâki' okuyarak evine git" diyor. Kapısından dışarıya çıkarıyor. At parasını almaya geldiğini söylemediği halde Hazreti Üstad'ın: "O atın parasını alma" demesi ve "Yâ Bâki, Entel Bâki" münacatının manasını vakarla ve ciddiyetle ona anlatması, Koruk Efe'nin içini hıçkırıqlarla doldurmuş. "Şu Barlanın sokaklarına çıkayım da bağıra bağıra bir ağlayayım" diyor.

Barla'dan uzaklaşınca başlıyor bağırarak ağlamaya, içi boşalmıyor. Sessiz sessiz içinden ağlıyor, fakat içi yine boşalmıyor. "Ben ne yaptım bu güne kadar, bu ömrü niye boşa geçirdim, bunca günahlar işledim..." deyip pişmanlıkla "Yâ Bâki, Entel Bâki" okuyarak evine geliyor. Barla'ya eşkiya olarak giden Koruk Efe, Çobanisa Köyü'ne tam bir Müslüman ve Nur Talebesi olarak dönüyor.

Koruk Efe Nur Talebesi olduktan bir müddet sonra, başındaki takke yüzünden iki jandarma tutup onu karakola götürüyorlar. O zaman şapka kanununa muhalefetten mahkemeye veriyorlardı. Koruk Efe savcıya ifade verirken şöyle diyor: "Ben eşkiyalık, hırsızlık yaptım tuttunuz; sarhoş gezdim, karı-kız peşinde ahlaksızlık yaptım tuttunuz buraya getirdiniz. Tamam bu yollar yanlış imiş, anladık. Bari Müslümanlığı yaşayayım dedim, tuttunuz yine buraya getirdiniz. Yahu savcı bey! Bana bir yol gösterin de oraya gideyim!" deyince savcı jandarmalara: "Bu adamı niye getirdiniz?" diyerek salıveriyor.

ÜSTAD'IN YALANA KARŞI HASSASİYETİ

Çobanisa Köyü'nde, Koruk Efe'nin birdenbire Müslüman'ca yaşamaya başlayıp nur hizmetleriyle ilgilenmesi, aynı Çobanisa Köyü'nden "Ala Deli" lakaplı bir adamın hayretine gidiyor. "Barla'daki bu hoca nasıl birisi ki, böyle bir eşkiya, birden nur talebesi oluverdi. Şu hocaya bir de ben gideyim" diyor. Barla'ya gidiyor, Hz. Üstad'ın evini soruyor. Barlalılar: "Şimdi evinde olmaz, biraz sonra namaz için mescide gelir, o zaman arkasında cemaat olursun, hem görüşürsün" diyorlar. Nitekim öyle oluyor. Namazdan sonra Üstad: "Seni eve götürüyüm de Risale-i Nur'dan vereyim" diyor. Giderlerken eski alışkanlığından adamın ağzından yalan bir söz çıkıyor. Üstad Hazretleri: "Burada kal!" diyerek onu evine almıyor. Yine de bir başkası ile eserleri gönderiyor. Burada Üstad'ımızın yalana karşı hassasiyetini anlamalıyız. Bu hatırayı da bizzat yaşayan "Ala Deli" denilen adamdan işitmişim.

RİSALE-İ NUR KENDİNİ KORUDUĞU GİBİ, SENİ DE KORUR

1958'de askere gittim. Askerliğimin acemiliğini iki ay İzmir'de yaptıktan sonra, Erzurum Aşkale'ye gittim. Orada şoförlüğü kazandım. İstanbul'da da iki ay iş makineleri kursu gördüm. Greyder operatörü olarak tekrar Aşkale'ye geldim. Askerliğimi orada bitirdim.

Gelibolulu hafız bir arkadaşım vardı, beraber aynı bölükte askeriz. O karargahta yazıcı idi. Risale-i Nur'u duymuş ama henüz görmemiş. İzne ayrılacaktım, bana: "Risale getir de okuyalım" dedi. Ben Aşkale'den Sav'a izne geldim. Büyüklerim bana: "Ona büyük kitap götürme de küçüklerden götür" diye tavsiyede bulundular. Ben de "İhlâs Risalesi, Küçük Sözler, İktisat, Uhuvvet gibi..." cep kitaplarından götürdüm, arkadaşına verdim. O bölük yazıcısı idi. Kitapları ihtiyatsızca masasına koyuyor. Bunu paşanın biri görünce: "Nereden aldın bunları, kim verdi sana?.." diye soruşturmaya başlıyor. İş Tugay Kumandanı'na kadar ulaşmış. Arkadaş kitapları kapıp bana getirdi, durumu anlattı. "Al bunları sakla" dedi. Ben de sakladım.

Sabah dokuz içtimasından sonra, hemen her tarafta alârm... O gün de Bölük Çavuşu bana:

"Sen bulaşıkhanede kal. Tabakları güzelce bir yıka. Bugün içtimaya çıkma" dedi. İşte, Risale-i Nur insanı hiç sıkıntıya sokmaz. Kendini koruduğu gibi, seni de korur. Neyse dışarıda büyük bir içtima olmuş. Bölük Kumandanı, üst üste bağırarak: "İçinizde Nurcu var mı? İçinizde Nurcu var mı? İçinizde Nurcu var mı?" diye üst üste defalarca sormuş. Tabi herkes birbirine bakmış. Benim Risale-i Nur okuduğumu kimse söylememiş. Sonra Bölük Kumandanı:

"Sakin ha! Bediüzzaman'ın kitaplarından kimse bulundurmasın, buralarda görünmesin, çok sıkı takibat var..." diye tembihlemiş. Dağılmışlar. Öylece bize hiçbir şey olmadı elhamdülillah. Yalnız iki tane yedek subay vardı. İkisi de İstanbullu idi. Biri Ermeni, diğeri Müslüman'dı. Onlar öyle bir peşime düştüler ki günlerce, "illa bu kitaplardan bize de ver" diye yalvardılar. Ne kadar, "siz bu kitapların kıymetini bilemezsiniz" dediysem de, "illa ki ver!" dediler.

"Bir kötü hareket yapmayacaksanız vereyim madem" dedim. Artık ne ettiklerini bilmiyorum.

ASKERDEYKEN ÜSTAD VEFAT ETTİ, ÇOK AĞLADIM.

Ben Aşkale'de asker iken 1960 Mart ayında o çok üzüntülü haber geldi. Çok ağladım askerde. Derdimi anlayacak bir kimsem de yoktu. Terhis olduktan sonra, bari Üstad'ımın kabrini ziyaret ederek döneyim diye Diyarbakır üzerinden Urfa'ya hareket ettim.

Akşam namazı sıralarında Urfa'ya geldim. Bir otele yerleştim. Otelciye dedim:

"Askerden yeni geliyorum. Sizden bir ricam var. Bediüzzaman Hazretleri bu Urfa'da vefat etti. Buraya defnedildi. Ben onun kabrini ziyaret etmek istiyorum."

Tuttu kolumdan beni çıkardı yukarıya.

“Bediüzzaman Hazretleri burada, bu odada vefat etti. Bu odayı kimseye açmıyorum” dedi. Ve Üstad’ın kabrinin yerini bana tarif etti.

Baktım oralarda ihtiyar bir adam var. Adam o kadar korkmuş ki, şurada diyemedi bana. Sırtı kabre dönük, eliyle tam arkasını işaret etti. Ben anladım. Ama o günlerde de çok şiddetli takipler varmış.

Kabrin etrafına demir çerçeveler takmışlar. Cam yoktu daha. Başımı çerçeveden içeri soktum. Bembeyaz mermerden bir kabir... Başucuna, Üstad’ın:

“Faniyim fani olanı istemem. Acizim aciz olanı istemem... İlh” şiirini yazmışlar. Küçük bir kitaplık yapmışlar. İçerisine birkaç tane kitap koymuşlar. O kitaplığın üzerinde iki yumruğum büyüklüğünde bir kuş oturuyordu. Ben orada iki saat kadar kaldım. Kur’an okudum. Sonra oradan ayrıldım. Isparta’ya geldim. Bir hafta geçmedi, Üstad’ımızın kabrini oradan kaldırdılar.

BAŞEFENDİDEN ÇENEME ŞİDDETLİ BİR YUMRUK YEDİM

1960’da askerden geldikten sonra, belki de Türkiye’de ilk dersanelerden birini, şuradaki Tepecik Camisi’nin yanına yaptırıldı. Allah razı olsun komşularım baktılar, çok talebelerim vardı. Çok muazzam hizmetler nasip oluyordu orada. Fakat her kemalin bir zevali vardır ya...

1964 yılının sonlarıydı. Ali İhsan Tola Ağabey’ler bir düğün vesilesiyle yirmi kişi kadar Sav’a geliyorlar. O zaman kalabalık bir cemaatle benim dersanemi de ziyaret geldiler. Yanlarında bir mektup getirmişler.

Yeni yazı ile bir kardeşimiz yazmış.

“Ey nurcu kardeşlerim!” diye başlayan takriz şeklinde çok güzel bir mektuptu. Gelenlerle Risale-i Nur’dan bir bölümle birlikte o mektup okundu. Bu mektup hoşuma gitmişti.

“Bunu bize bırakın da gelenlere okuyalım” dedim. Onu rulo yapmış yukarı bir rafa koymuştum.

Derviş bir adam vardı. Bizim yanımızda öğrenmeye çalışırdı. Pek de öğrenemezdi. Takke çok yasaktı o zaman. Takke giyenleri polis yakalar, 24 saat içeri atardı. İşte o derviş başında takke, elinde bir bohça ile görülünce polis; “ne var bu bohçada?” diye açtırıyor. Kitaplar çıkıyor ortaya. Polis:

“Bunları ben de öğrenmek istiyorum. Sen bunları yerini bana bir tarif et” diyor. O da, benim dersanemi tarif etmiş. O polis işi karakola aksettiriyor. Geldiler, bizi apar topar götürdüler. Bir anda Kur’anları, kitapları toplamaya başladılar. O zavallı mübarek çocuklar ağlayarak arkamda kaldılar. Beni aldılar, epey gittikten sonra:

“Yahu bu hocanın evini niye aramadık biz?” deyip döndüler. Evimi de aradılar.

İşte bu baskında o mektubu da bulmuşlardı. Yeni yazıyla olduğu için hemen okudular. Mektup için benimle epey uğraştılar. Başçavuş uğraştı, savcılık uğraştı...

Yazanı da bilmiyorum. Kalabalık bir cemaat getirmişti bana. Bilsen de onların ismini verir miyim hiç. Zaten bizi cemiyet içersine sokmak istiyorlardı.

Beni karakola götürdüler. O gün tutuklama işlemlerini bitiremediler. Nezarete hapsedtiler. Yalnız sabaha kadar askerler bana iyi baktılar. “Karnın acıktı mı? Su verelim mi?” tarzında sürekli ilgilendiler.

Sabah oldu. Nezarete iken duyuyorum, Başçavuş bağırdı: “Jandarma hocayı al gel!” dedi. Baştan alttan almaya başladı: “Hocam 24 saattir buradasın, bizden bir sıkıntı gördün mü?” “Görmedim başefendi sağ olun” dedim. “Öyleyse şu mektup işini halledelim de güle güle ayrılalım” dedi. Dedim: “Başefendi, ben yalan söylemem. Daha evvel dediğim gibi, ne yazanı biliyorum, ne de getireni...” Birden değişti. “Hocam, siz çok yanlış hareket ediyorsunuz. Bu Said-i Kürdi var ya şarka gidiyor ‘evlenin çoğalın’, buralara geliyor ‘ahir zamandır, evlenmeyin çocuk yapmayın’ diyor. Gayesi Kürtleri çoğaltıp, Kürt devleti kurmak... Siz bunu bilmiyorsunuz!” diye kuru iftiralara atmaya başladı. Şöyle dinledim, dinledim... “Başefendi! Bunlar hiçbir kitabında ve konuşmalarında yoktur. Tam tersi böyle bir şeye eskiden mani olmuştur...” diyecek oldum. Birden bağırdı: “Ulan! Sen burada bana bu Kürt’ü mü müdafaa ediyorsun?” dedi. Geldi yanıma, çeneme şiddetli bir yumruk attı. Allah’tan, bende hiç ama hiç bir korkma, panik olmadı. Bağırarak: “Demek ben burada yalnızım diye beni döveceksin ha?” dedim, bir adım üzerine yürüdüm. Korktu mu artık bilmiyorum. “Çık dışarı!” dedi. “Jandarma! Götür, kapat bunu, konuşur bunu!” dedi. Jandarma götürdü beni, tekrar nezarete kapattı, kendisi de kayboldu gitti.

On bir ay yattıktan sonra beni bıraktılar. O zaman bir mahkemelerin içtihat kararı varmış. Nurcu olduğun belli oldu mu, en az altı ay ceza veriyorlardı. Ancak bu cezayı hemen vermiyorlardı, daha

ziyade epey yattıktan sonra veriyorlardı. Toplam hapis süresi çok geçiyordu. Bana da altı ay vermişlerdi o zaman, on bir ay yattım. O zaman muvakkaten evlere alındı dersler. Durmak yoktu. Sonra benim yerime Osman Dikçar ve şimdi Medine’de yaşayan Said Gül dersanede hizmete devam ettiler. Said Gül benim sağ kolumdu zaten. Sonra onlar da basıldılar. Said Gül ve Babası İsmail Gül’ü benim yanıma hapis haneye gönderdiler.

1977’de çıkan af kanunuyla o sabıkam kalmadı. Kırk yaşından sonra imtihana girdim, resmi göreve başladım. Sav’da şu aşağıdaki Tepecik Camisinde imam oldum. Yirmi üç sene imamlık yaptıktan sonra askerliğimi de ödeyerek, 2000’de emekli oldum. Hizmetlere devam ediyoruz.

HİZMETTE ÇALIŞANLARIN HEDEFLERİNDE NE VARDI ACABA?

Şimdi soralım: Bu Risale-i Nur hizmetleri için çalışanların hedeflerinde ne vardı acaba? Bediüzzaman’la herhangi bir cibilli akrabalık mı? Veya cibilli bir milliyet mi? Veya siyasi bir hedef mi? Veya bir cemiyet sevdası mı? Yok! Yok! Risale-i Nur’u okuyanlar ve hatta okumayanlar bile, artık bunu apaçık görüyorlar. Sadece Allah rızası için, insanların imanla kabre girmesinin hizmeti ve gayreti vardır.

Gençlere iki önemli tavsiyem var. Birincisi: İhlâsı muhafaza etmek... Risale-i Nur’u başkası için değil, kendi nefsimiz için okumak. İkincisi de: Osmanlıca’yı okumaları ve yazmalarınıdır.